

רבי הוה יתיב יומא חד, והוה מסתפל בהא מילתא, דכתיב (דברים ה ל) בצור לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקלו. אמר, מה דאמר משה דיהוי בסוף יומיא, כל אינון עקתין הא אתו, ותשובה עד כען לא אתעבידא.

עד דהוה יתיב, אתא אליהו זכור לטוב, אמר ליה, רבי במאי אתעסקת. אמר ליה בהאי דאמרה תורה, דכד ייתון עקתין לישראל בסוף יומיא, דיגעבדון תשובה לאלתר, דכתיב באחרית הימים ושבת, ועד כען לא תבו בתיובתא.

אמר ליה חזיך רבי, בהאי מילתא אתעסק קודשא בריך הוא יומא דין, ואתא מיכאל אפטרופסא רבה דילהון, ובעי דאימתי יפקון בנוהי רחימוהי מתחות גלותא דאדום. ואמר, את כתבת באורייתך, דכד יסבלין אינון עונשייא על מה דגעבדו, מאי כתיב. (שם ה לא) כי אל רחום ה' אלהיך.

אמר ליה, ייתי סמא"ל אפטרופסא דאדום ויטעין עמיה קמאי. אתא סמא"ל. וטעין מיכאל מלתא דא, בדבקדמייתא. אמר סמא"ל, מארי דעלמא, את הוא דאמרת דתהוי פנישתא דישראל תחות שילטנא דאדום, עד דיהון זכאין קמך, והא פלהון חייבין עד יומא דין.

ביה שענתא אנזיפיה קודשא בריך הוא, על דאמר דלטורא על בנוהי, וערק תלת אלפי מילין. ואמר למיכאל, מיכאל הוה לך למהוי שפיל לרישיה דקרא, דכתיב (שם) ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו, ואחר כך כתיב (שם) כי אל רחום ה' אלהיך.

אמר מיכאל, מארי דעלמא, הוה לך לרחמא

רבי הוה יושב יום אחד, והוה מסתפל בדבר הזה, שכתוב (דברים ל ד) בצור לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקלו. אמר, מה שאמר משה שיהיה בסוף הימים, כל אותם הצרות הרי באו, ותשובה עד עתה טרם נעשתה.

בעוד שהיה יושב, בא אליהו, זכור לטוב. אמר לו: רבי, במה התעסקת? אמר לו: בזה שאמרה התורה, שפשיכאו צרות לישראל בסוף הימים, שיעשו תשובה לאלתר, שכתוב באחרית הימים ושבת, ועד עתה לא שבו בתשובה.

אמר לו: חזיך רבי, בדבר הזה מתעסק הקדוש ברוך הוא ביום הזה, ובא מיכאל, האפטרופוס הגדול שלהם, ומבקש מתי יצאו בניו אהוביו מתחת לגלות אדום. ואמר: אתה כתבת בתורתך, שפשיסבלו אותם הענשים על מה שעשו, מה כתוב? (שם) כי אל רחום ה' אלהיך.

אמר לו: יבוא סמאל, האפטרופוס של אדום, ויטען עמו לפני. בא סמאל, וטען מיכאל דבר זה כבראשונה. אמר סמאל: רבון העולם, אתה הוא שאמרת שתהיה פנסת ישראל תחת שלטון אדום, עד שיהיו צדיקים לפניך, והרי כלם רשעים עד היום הזה.

באותה שעה נגף בו הקדוש ברוך הוא על שאמר הלשנה על בניו, וברח שלשת אלפי מילין, ואמר למיכאל: מיכאל, הנה לך להיות יורד לראש הכתוב, שכתוב ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקלו, ואחר כך כתוב כי אל רחום ה' אלהיך.

אמר מיכאל: רבון העולם, הנה

עלייהו, את רחום, וכך אתקריאת. אמר ליה
אומא אומיתי ביומא דאתגזרא דינא קדמאי,
עד די יתובון. ואי פנישתא דישראל, אפתחת
תשובה פנינא דמחטא, אנא אפתח לה תרעין
רבבין.

פרשת לך לך

תא חזי, קודשא בריך הוא מגן לצדיקים,
דלא ישלטון בהון בני אנשא, וקודשא
ברוך הוא אגין על אברהם, דלא ישלטון ביה
ובאנתתיה.

תא חזי, שכינתא לא אתעדי מעם שרה.
בההוא ליליא, אתא פרעה למיקרב
בהדה. אתא מלאכא, ואלקי ליה. כל אימת
דהה שרה אמרה אלקי, הוה מלקי.

ואברהם הוא אתקיף במאריה, דהא שרה לא
יהון יכלי לשלטאה עליה. הדא הוא
דכתיב, (משלי כח) וצדיקים ככפיר יבטח. והכא
נסיונא הוא, דלא הרהר אברהם אבתריה
דקודשא בריך הוא.

אמר רבי, תא חזי דבגין כך, לא פקיד ליה
קודשא בריך הוא לנחתא למצרים, אלא
הוא מגרמיה נחת, בגין דלא יהא פתחון פה
לבני עלמא, דאמר ליה כך, ולבתר אצטער
על אנתתיה. עד כאן.

מדרש הנעלם

לך לך. רבי יהודה פתח, (שה"ש ב יב) הנצנים נראו
בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע
בארצנו. אמר רבי יהודה, בא וראה כמה יש
לואדם להכשיר מעשיו לפני בוראו,
ולהתעסק בתורתו יומם ולילה. שמעלת
התורה למעלה מן כל המעלות.

לך לרחם עליהם, אתה רחום,
וכך נקראת. אמר לו: שבועה
נשבעתי ביום שנגזר הדין לפני
עד שישובו, ואם פגסת ישראל
פותחת בתשובה כמו עין של
מחט, אני אפתח לה שערים
גדולים.

פרשת לך לך

בא וראה, הקדוש ברוך הוא מגן
לצדיקים שלא ישלטו בהם בני
אדם, והקדוש ברוך הוא הגן על
אברהם שלא ישלטו בו ובאשתו.
בא וראה, השכינה לא זזה מעם
שרה. באותו הלילה בא פרעה
לקרב אליה. בא המלאך והלקה
אותו. וכל פעם שהיתה שרה
אומרת הלקה - היה מלקה.

ואברהם הוא התחזק ברבונא,
שהרי שרה לא יכלו לשלט עליה.
זהו שכתוב (משלי כח) וצדיקים
ככפיר יבטח. וכאן הוא נסיון,
שלא הרהר אברהם אחרי הקדוש
ברוך הוא.

אמר רבי, בא וראה שמשום כך
לא צנה אותו הקדוש ברוך הוא
לרדת למצרים, אלא הוא מעצמו
ירד, כדי שלא יהיה פתחון פה
לבני העולם, שאמר לו כך, ואחר
כך הצטער על אשתו. עד כאן.

מדרש הנעלם

לך לך. רבי יהודה פתח, (שיר ו)
הנצנים נראו בארץ עת הזמיר
הגיע וקול התור נשמע בארצנו.
אמר רבי יהודה, בא וראה כמה
יש לו לאדם להכשיר מעשיו
לפני בוראו ולהתעסק בתורתו
יומם ולילה, שמעלת התורה
למעלה מן כל המעלות.

שאמר רבי יהודה, שתי טובות
גדולות יש בתורה - חיים ועשר,

דאמר רבי יהודה, תרין טבין רבבין אית באורייתא, חיים, ועותרא.

דְּכַתִּיב, (משלי ג טז) אֶרְךָ יָמִים בִּימִינָה בְּשִׁמְאַלָּה עֶשֶׂר וְכָבוֹד. אָמַר רַב פֶּפֶּא, אֵלֶיךָ תִּלְתָּא הָוּ. אָמַר לִיה רַבִּי יְהוּדָה, כְּבוֹד בְּכָלֵל הָעוֹשֶׁר הוּא. דִּמְאֵן דְּאִית לִיה עוֹתָרָא, אִית לִיה יִקְרָא, וּבִמָּה יִזְכָּה הָאָדָם לָכַל, בְּשִׁבְלֵי הַתּוֹרָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תָּא חֲזִי, אֵין בְּכָל לִילָה וְלִילָה, שְׁאִינוּ אוּחִז מוֹטְרוֹן שֶׁר הַפְּנִים, כָּל נִשְׁמָתָן שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה לְשִׁמָּה, וּמִרְאָה אוֹתָן לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִמְתִּינִים מִלְּאֹכֵי הַשָּׁרֵת וְדוֹמָמִים מִלּוֹמַר שִׁירָה, עַד שִׁיתְּכַנְסוּ נַפְשוֹת הַצַּדִּיקִים עִמָּהֶם, וַיִּזְמְרוּ בִּיחַד לֹאֵל עֲלִיוֹן.

שְׁנַאֲמַר הַנִּצְנִים נִרְאוּ בְּאַרְצָן, אֵלֹו הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה לְשִׁמָּה. עֵת הַזְמִיר הִגִּיעַ, אַז הוּא עֵת לְזַמֵּר לְבוֹרְאָם בִּיחַד. וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצָנוּ, זֶה מוֹטְרוֹן, הֵבֵא לְאַסּוּף נִשְׁמָתָן שֶׁל צַדִּיקִים, לְזַמֵּר לְיוֹצֵרָם בְּכָל לִילָה וְלִילָה, שְׁנַאֲמַר (תהלים קמט ה) יַעֲלִזוּ חֲסִידֵיךָ בְּכָבוֹד יִרְנְנוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם. מַהוּ בְּכָבוֹד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה זֶה מוֹטְרוֹן.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, כָּל נִשְׁמוֹתָן שֶׁל צַדִּיקִים, נִגְזְרוּ מִתַּחַת כֶּסֶּא הַכְּבוֹד, לְנַהֵג אֶת הַגּוֹף, כָּאֵב הַמְּנַהֵיג אֶת הַבֶּן. כִּי בִלְתִּי הַנִּשְׁמָה, לֹא יוֹכֵל הַגּוֹף לְהִתְנַהֵג, וְלֹא לְדַעַת וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן בּוֹרְאוֹ. דִּהָא אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, הַנִּשְׁמָה הִיא מוֹרָה וּמְלֻמָּדָה לְאָדָם, וּמַחֲנִכְתּוּ בְּכָל דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל.

וּבִשְׁעָה שֶׁשׁוֹלַח הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתָהּ לַגּוֹף מִמְּקוֹם הַקּוֹדֶשׁ, מְבָרֵךְ אוֹתָהּ בְּשִׁבְעַ בְּרָכוֹת, הֵדָא הוּא דְּכַתִּיב, וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם, זֶה הִיא הַנִּשְׁמָה, שֶׁהִיא א"ב, לְלַמֵּד אֶת הַגּוֹף, וְר"ם עָלָיו, שֶׁמִּמְּקוֹם רָם וְנִשְׂאָ בָּאָה. וּמָה אוֹמֵר לָהּ, לֵךְ לֵךְ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ, מְדִירְתְּךָ,

שְׁכַתוֹב (משלי ג טז) אֶרְךָ יָמִים בִּימִינָה בְּשִׁמְאַלָּה עֶשֶׂר וְכָבוֹד. אָמַר רַב פֶּפֶּא, אֵלֹו שְׁלִשָּׁה הֵם. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, הַכְּבוֹד הוּא בְּכָלֵל הָעֶשֶׂר, שְׁמִי שֵׁישׁ לוֹ עֶשֶׂר, יֵשׁ לוֹ כְּבוֹד, וּבִמָּה יִזְכָּה הָאָדָם לָכַל? בְּשִׁבְלֵי הַתּוֹרָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בָּא וּרְאֵה, אֵין בְּכָל לִילָה וְלִילָה שְׁאִינוּ אוּחִז מוֹטְרוֹן שֶׁר הַפְּנִים כָּל נִשְׁמָתָם שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה לְשִׁמָּה, וּמִרְאָה אוֹתָן לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִמְתִּינִים מִלְּאֹכֵי הַשָּׁרֵת וְדוֹמָמִים מִלּוֹמַר שִׁירָה, עַד שִׁיתְּכַנְסוּ נַפְשוֹת הַצַּדִּיקִים עִמָּהֶם, וַיִּזְמְרוּ בִּיחַד לֹאֵל עֲלִיוֹן.

שְׁנַאֲמַר הַנִּצְנִים נִרְאוּ בְּאַרְצָן - אֵלֹו הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה לְשִׁמָּה. עֵת הַזְמִיר הִגִּיעַ - אַז הוּא עֵת לְזַמֵּר לְבוֹרְאָם בִּיחַד. וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצָנוּ - זֶה מוֹטְרוֹן, הֵבֵא לְאַסּוּף נִשְׁמָתָם שֶׁל צַדִּיקִים לְזַמֵּר לְיוֹצֵרָם בְּכָל לִילָה וְלִילָה, שְׁנַאֲמַר (תהלים קמט) יַעֲלִזוּ חֲסִידֵיךָ בְּכָבוֹד יִרְנְנוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם. מַהוּ בְּכָבוֹד? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה מוֹטְרוֹן.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, כָּל נִשְׁמוֹתָם שֶׁל צַדִּיקִים נִגְזְרוּ מִתַּחַת כֶּסֶּא הַכְּבוֹד, לְנַהֵג אֶת הַגּוֹף כָּאֵב הַמְּנַהֵיג אֶת הַבֶּן, כִּי בִלְתִּי הַנִּשְׁמָה לֹא יוֹכֵל הַגּוֹף לְהִתְנַהֵג וְלֹא לְדַעַת וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן בּוֹרְאוֹ. שְׁהִי אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, הַנִּשְׁמָה הִיא מוֹרָה וּמְלֻמָּדָה לְאָדָם, וּמַחֲנִכְתּוּ בְּכָל דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל.

וּבִשְׁעָה שֶׁשׁוֹלַח הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתָהּ לַגּוֹף מִמְּקוֹם הַקּוֹדֶשׁ, מְבָרֵךְ אוֹתָהּ בְּשִׁבְעַ בְּרָכוֹת. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (בראשית יב) וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם, זֶה הִיא הַנִּשְׁמָה, שֶׁהִיא א"ב, לְלַמֵּד אֶת הַגּוֹף, וְר"ם עָלָיו, שֶׁמִּמְּקוֹם רָם וְנִשְׂאָ בָּאָה. וּמָה

אומר לה? לך לך מארץ וממולדתך - מדינתך, וממקומך, ומנהגתך. ומבית אביך - אמר רבי יעקב, זו היא אספקלריה אשר ארצה. אל הארץ אשר ארצה - כלומר לגוף פלוני, לגוף קדוש, לגוף ישר.

ועם כל זה - ואברהם מברכה, אותם הנזהגים עמך מדות טובות, מדות ישרות. אותם המברכים אותי בשבילך, ואומרים כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלהי. ומקללך אאר, אותם המקללים אותך, ומקללים מעשיהם ודרכיהם.

וי"ך אברם כאשר דבר אליו ה' (שם). כיון שנתברכה בשבע ברכות הללו, מה כתוב? וילך אברם. זו היא הנשמה, שהיא אב לגוף ורם ממקום הרמים. כאשר דבר אליו ה' - להפגס באותו הגוף שנצטוו להנהיגו וללמדו. אמר רבי יעקב, ראה מה כתוב בו כיון שבאה לפגס בגוף - וילך אתו לוט. זהו יצר הרע המזמן לפגס עם הנשמה ביחד, כיון שנולד אדם. ומנין שנקרא יצר הרע כך? שנאמר (בראשית ח) כי יצר לב האדם רע מנעריו, וזהו לוט שנתארר בעולם.

והו"ך זה כמו שאמר רבי יצחק, הנחש שהשיא לחיה הוא יצר הרע. וראינו שנתקלל, שנאמר (שם א) ארור אתה מכל הבהמה, ולפיכך נקרא לוט. שבשעה שהנשמה בא לפגס בגוף, מיד וילך אתו לוט, שהוא מזומן לפגס עמו, ולהשטין לאדם, ולהיות מקטרג להנשמה.

אמר רבי יעקב בר רב אידי, מנין מה שאמרנו שהנשמה משהל על הנשמה. ממה דכתיב אחר כך, ויקח אברם את שרי אשתו (שם יב) ויקח אברם את שרי אשתו

וממקומך, ומנהגתך. ומבית אביך, אמר רבי יעקב זו היא אספקלריה המאירה. אל הארץ אשר ארצה, כלומר לגוף פלוני, לגוף קדוש, לגוף ישר.

ועם כל דא, ואברהם מברכה, אותם הנזהגים עמך מדות טובות, מדות ישרות. אותם המברכים אותי בשבילך, ואומרים כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלהי. ומקללך אאר, אותם המקללים אותך, ומקללים מעשיהם ודרכיהם.

וי"ך אברם כאשר דבר אליו ה'. כיון שנתברכה בשבע ברכות הללו, מה פתיב, וילך אברם, זו היא הנשמה, שהיא אב לגוף. ורם ממקום הרמים. כאשר דבר אליו ה', להפגס באותו הגוף שנצטוו להנהיגו וללמדו.

אמר רבי יעקב, ראה מה פתיב ביה, כיון שבאה ליפגס בגוף, וילך אתו לוט, זהו יצר הרע, המזומן ליפגס עם הנשמה ביחד. כיון שנולד אדם, ומנין שנקרא יצר הרע כך, שנאמר (בראשית ח כא) כי יצר לב האדם רע מנעריו, וזהו לוט שנתארר בעולם.

ואז"ל הא פי הא דאמר רבי יצחק, הנחש שהשיא לחיה, הוא יצר הרע. וראינו שנתקלל, שנאמר (שם ג יד) ארור אתה מכל הבהמה, ולפיכך נקרא לוט. שבשעה שהנשמה בא ליפגס בגוף, מיד וילך אתו לוט, שהוא מזומן ליפגס עמו, ולהשטין לאדם, ולהיות מקטרג להנשמה.

אמר רבי יעקב בר רב אידי, מנין מה שאמרנו שהנשמה משהל על הנשמה. ממה דכתיב אחר כך, ויקח אברם את שרי אשתו, זהו הגוף. ואת לוט בן אחיו, זהו יצר הרע, שהוא